

We krimpen!

Onopgemerkt is de wereldeconomie dit jaar behoorlijk aan het krimpen, als we tenminste de gegevens mogen geloven waarop de World Economic Outlook (WEO) van het Internationale Monetaire Fonds is gebaseerd. Het IMF publiceert op zijn website de kerngegevens voor de economieën van de landen die lid zijn van het fonds – en met uitzondering van een incidenteel Noord-Korea of een islamitisch kalifaat is dat tegenwoordig de hele wereld.

Heel gebruiksvriendelijk kun je op de IMF-website aggregeren voor regio's, en een van die regio's is de wereld (IMF, 2015). Wie dat doet voor het bruto planetair product in lopende prijzen kan zelf controleren dat in 2015 een krimp van –3,8 triljoen dollar (–4,9 procent) is geraamd. Nominale krimp van deze omvang is sinds 1980 alleen opgetreden tijdens de Grote Recessie van 2009 (de database van de WEO begint in 1980).

De nominale krimp stelt de officiële prognoses van het IMF ter discussie, aangezien de officiële IMF-projecties (2015, tabel 1.1, p. 2) de reële groei op 3,1 procent en de inflatie op 3,3 procent bepalen, en dat is dus een nominale groei van het planetaire product met +6,5 procent. Dat betekent dat het fonds óf te optimistisch is over de reële groei, óf te optimistisch over het afwenden van deflatie, óf te optimistisch over beide.

Voor we ons hier zorgen over gaan maken, moeten we eerst drie voor de hand liggende verklaringen nagaan. Het is ten eerste geen evident tik- of rekenfoutje, want de krimp komt voor in de onderscheiden gegevensbestanden van de WEO uit april 2015 en oktober 2015. Dat is relevant omdat voor iedere WEO het gegevensbestand wordt herzien en de projecties worden geactualiseerd. Dat is ook nu gebeurd en de nominale krimp is bijgesteld (in april was de krimp voor 2016 nog geraamd op –2,8 biljoen dollar oftewel –3,6 procent). De krimp is ten tweede te groot om te kunnen worden verklaard uit het feit dat voor het bepalen van de reële groei de prijzen én de wisselkoersen als constant worden voorondersteld. Wisselkoerseffecten spelen een niet te verwaarlozen rol, maar het effect is toch te gering om het grote verschil tussen nominaal en reëel te verklaren. Op grond van de onderliggende gegevens die gebruikt worden in de WEO, kan dit effect op mondiaal niveau namelijk op 0,7 procentpunt worden bepaald. Een vergelijkbare conclusie kan worden getrokken voor de derde voor de hand liggende

PETER VAN BERGEIJK
Hoogleraar aan de
Erasmus Universiteit Rotterdam

verklaring: aggregatiefouten. De lopende rekening van planeet aarde moet per definitie op nul uitkomen (omdat we nog geen interplanetaire handel drijven; planeet Aarde is een autarkie), maar in het gegevensbestand van de WEO is er een overschot op de lopende rekening van alle landen tezamen van 0,3 procent van het bruto planetair product waar te nemen: er 'verdwijnen' goederen en dat kan statistische krimp opleveren. Wederom: een relevante factor maar onvoldoende groot. Al met al kan één procentpunt van de krimp worden verklaard. De dan resterende krimp van vier procent is te groot om af te doen als een meetfout (Van Bergeijk, 1992; Manski, 2015). De IMF-prognoses zijn inconsistent en dat is iets dat ons op zich al zor-

gen zou moeten baren.

Laten we nu eerst nadenken over de vraag welke grootheid gemakkelijker te bepalen is. Voor het gemak bekijken we een eenvoudige component: de finale consumptie. Hiervoor kunnen we kijken naar de btw: we hebben dan een stevige raming van de nominale consumptie. Als we de reële consumptie willen weten, hebben we daarnaast hoeveelheden en prijzen van goederengroepen nodig – meer gegevens dus en ook meer aannames. Om deze reden verwacht ik dat een nominale grootheid nauwkeuriger kan worden gemeten dan een reële. De nominale krimp vind ik op grond van deze foutprognose overtuigender dan de reële groei. Dit klemmt te meer omdat het IMF in het verleden een notoire overschatter van de reële groei is gebleken. Er is voor de volledigheid nog een mogelijkheid, waarbij zowel een kleine reële groei als een nominale krimp zou kunnen optreden, en dat is een situatie waarin de prijsontwikkeling negatief is.

Hoe het ook zij. Voor mij is de conclusie duidelijk: de wereldeconomie krimpt!

LITERATUUR

Bergeijk, P.A.G. van (1992) Verschil van meting in de (internationale) economie. *ESB*, 77(3881), 1006–1008.

IMF (2015) Adjusting to lower commodity prices WEO, oktober.

Manski, C.F. (2015) Communicating uncertainty in official economic statistics: an appraisal fifty years after Morgenstern. *Journal of Economic Literature*, 53(3), 631–653.

IMF (2015) WEO data. Data op www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/02/weodata/index.aspx.